



'Natuurlijk Boeren': gezamenlijk de schouders onder natuurontwikkeling

Boeren en natuurbeheerders werken samen in Brabant

Samenwerking tussen boeren en natuurbeheerders is goed voor de continuïteit van het natuurbeheer, maar ook voor de levensvatbaarheid van boerenbedrijven met affiniteit voor natuur. Bovendien kan het nog kostenbesparend werken ook. TEKST UDO PRINS & MERIJN BOS | FOTO'S MERIJN BOS

Het heeft al regelmatig in de Ekoland gestaan: boeren en terreinbeheerders staan samen sterk in natuurbeheer. In Brabant is sinds 2008 een groot aantal veehouders en terreinbeheerders aan de slag gegaan om die samenwerking te optimaliseren en er een regionale invulling aan te geven, onder begeleiding van het Louis Bolk Instituut, Bion Food&Agriculture en de Brabantse Milieufederatie.

Boeren kunnen op veel manieren bijdragen aan natuurbeheer. Ze kunnen natuurakkers

en natuurgraslanden beheren, maar ook reststromen als rietmaaisel en heideplagsel toepassen als strooisel in potstallen. Met aandacht en kennis van zaken kunnen boeren bijdragen aan efficiënter en effectiever beheer, maar als boer moet je niet vergeten dat natuurdoelen voorop staan. Aan de andere kant moet de terreinbeheerder ook begrijpen dat het uitbesteden van het onderhoud aan natuurterreinen niet automatisch enorme besparingen oplevert. Voor een echt waardevolle samenwerking moet je als boer

Op 10 november a.s. vindt het landelijke symposium 'Natuurlijk Boeren' plaats in Helvoirt. In workshops worden de mogelijkheden van innovatieve natuurverdienmodellen en opschaling van de samenwerking tussen natuur en landbouw behandeld. Met bijdragen van o.a.: Jan Jaap de Graeff (directeur Natuurmonumenten), Chris Kalden (directeur Staatsbosbeheer) en Hans Huijbers (voorzitter ZLTO). Deelname is kostenloos.

Meer info: marian.hulshof@brabantsemilieufederatie.nl, aanmelden: bmf@brabantsemilieufederatie.nl, ow 'aanmelding symposium Natuurlijk Boeren 10 november' in de onderwerpregel.

een beetje natuurbeheerder en als natuurbeheerder een beetje boer worden. Door je in elkaars wereld te verdiepen kan wederzijdse winst worden behaald.

Natuurlijk boeren

Om deze twee werelden bij elkaar te krijgen is in 2008 het project 'Natuurlijk Boeren' gestart. Dit gebeurde op initiatief van biologisch veehouder Jan van de Broek en de Biologische Producentencoöperatie Kempen-Meierij. De tientallen deelnemende veehouders zijn over het algemeen biologisch en worden door de terreinbeherende organisaties betrokken bij het beheer van akkers, graslanden en het tot meerwaarde brengen van restmaaisels.

Bij St. Oedenrode beheert Staatsbosbeheer het gebied 'De Dommelbeemden' met akkers, graslanden en schrale hooilanden. Onder begeleiding van het Louis Bolk Instituut hebben Paul Schwaner van Staatsbosbeheer en melkveehouder Nico van Schaijk afspraken gemaakt om een natuurgebied met schrale hooilanden, graslanden en akkers zodanig te beheren dat de regionale mineralenkringloop gesloten blijft. Het beheer van de bloemrijke graslanden is erop gericht om naast het creëren van een diverse flora het grasbestand goed genoeg te houden om het als ruwvoer te kunnen gebruiken. Het ma-

teriaal uit de natte schraallanden, dicht tegen de Dommel aan, wordt op rillen gelegd voor veldcompostering, om vervolgens als bemesting te worden gebruikt op het hoger gelegen akkercomplex 'De Everse Akkers'. Op deze Everse Akkers is een fosfaatverschralende vruchtwisseling uitgedacht met granen en peulvruchten die als krachtvoer voor Nico's koeien kan worden gebruikt. Zo worden de oude verbanden in het landschap in een moderne landbouwpraktijk herschapen.

Positief saldo

Bij Hilvarenbeek wordt dit zelfs op een nog grotere schaal gedaan. De inzet is hier om het beheer van een heel herinrichtingsgebied samen met veehouders in te vullen. Zo'n participatieve benadering in het natuurbeheer is nog nieuw en vergt dus veel tijd. De betrokken organisaties Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en Brabants Landschap streven ernaar om op grotere schaal een verweving van landschap te verkrijgen, waardoor de harde grenzen tussen natuur en landbouw ook op regionale schaal kunnen worden opgeheven.

Om dit goed te laten verlopen worden in de afspraken alle aspecten van de samenwerking meegenomen. Het gebied bestaat uit veel natuurtypen, waardoor de kwaliteit van de materialen die er te oogsten zijn ook sterk

verschilt. Bovendien is op sommige percelen bemesting of beweiding toegestaan, terwijl dit op andere percelen niet past. De veehouders maken onderling afspraken over de verdeling van de percelen om zo 'het goeie met het kwaaije' te nemen, maar uiteindelijk wel op een positief saldo uit te komen.

Ook voor de terreinbeheerders is dit een interessant alternatief, omdat de werkwijze kostenbesparend kan werken ten opzichte van uitbestedingen aan aannemers die geen belang bij de geogste materialen hebben.

De opschaling naar regionale oplossingen voor natuurgebieden vanuit de samenwerking tussen landbouw en natuurbeheer heeft toekomst. Daarvoor moeten natuurbeherende instanties soms wel voor een andere werkwijze kiezen om het beheer rendabel te houden voor zichzelf en voor de meewerkende boeren. Daar staat tegenover dat de samenwerking de continuïteit van het natuurbeheer vergroot, maar ook de levensvatbaarheid van boerenbedrijven met affiniteit voor natuur, wat zich weer kan vertalen in natuurwinst op de boerenbedrijven zelf. De uiteindelijke nettowinst geldt zowel de natuur als de beheerskosten. ■

Auteurs zijn werkzaam bij het Louis Bolk Instituut.

Het project 'Natuurlijk Boeren' wordt gefinancierd door het Ministerie van EL&I, de provincie Noord-Brabant en de Stuurgroep Landbouw Innovatie Noord-Brabant.



"Je moet als boer een beetje natuurbeheerder en als natuurbeheerder een beetje boer worden"

Foto links: Deze kruidenrijke akkers van Staatsbosbeheer worden alleen bemest met lokaal geproduceerde natuurcompost of met stalmest van vee dat in het gebied ingeschaard wordt.

Foto onder: Paul Schwaner van Staatsbosbeheer licht het beheer van schrale hooilanden toe. Tijdens excursies wordt de ecologische en agrarische kennis van veehouders en terreinbeheerders vergroot.